

עפ"ג (חיפה) 42122-08-13 - נסמאת גנאים נ' מדינת ישראל

עפ"ג (חיפה) 42122-08-13 - נסמאת גנאים נ' מדינת ישראל מחוזי חיפה

עפ"ג (חיפה) 42122-08-13

נסמאת גנאים

ע"י ב"כ עו"ד שלומי לוי

נגד

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פלילי)

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

[12.12.2013]

י. גריל - ס. נשיא [אב"ד]

ש. ברלינר, שופט

כ. סעב, שופט

ע"י ב"כ עו"ד עירין אייזינגר

פסק דין

א. בפנינו ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה בעכו (כב' השופט י' בכר), מיום 1.7.13 בתיק ת"ד 1400-06-11, לפיו נדונה המערערת לשלושה חודשי מאסר לריצוי על דרך עבודות שירות; פסילה מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 60 חודשים; וכן 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, לבל תעבור המערערת עבירה לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה, ובנוסף תשלם קנס בסכום של 1,200 ₪, וחתימה על התחייבות כספית ע"ס 5,000 ₪.

ב. הנסיבות הצריכות לעניין הינן בתמצית אלה:

כנגד המערערת, ילידת שנת 1973, הוגש כתב אישום בו נטען, שבתאריך 12.12.08 נהגה ברכבה בכביש 805 שבעיר סכנין, שהוא כביש עירוני. המנוח חצה את הכביש, שלא במעבר חצייה, מבלי שהמערערת הבחינה בו, ופגעה בו עם חזית רכבה. כתוצאה מכך הועף המנוח לשמשת הרכב, והוטל אל עבר הכביש. המנוח סבל מחבלות קשות בראשו ובחזהו ולמחרת היום נקבע מותו בבית החולים.

ג. נטען בכתב האישום שהמערערת, אשר ידעה שפגעה במנוח, המשיכה בנסיעה רציפה ולא עצרה במקום התאונה או קרוב לו ככל האפשר, כדי לעמוד על תוצאות התאונה, ולא הגישה למנוח עזרה שהיה ביכולתה להגיש בנסיבות המקרה, לרבות הסעתו לטיפול רפואי.

יודגש - שכתב האישום איננו מייחס למערערת אשמה בגין אירוע התאונה, אלא בגין עבירה של הפקרה לפי סעיפים 64 א (א) + 64 א (ב) לפקודת התעבורה (נוסח חדש), התשכ"א-1961.

ד. בישיבת בית משפט קמא מיום 30.4.2012 הודה סניגורה דאז של המערערת, עוה"ד תומר בן חמו, בעובדות כתב האישום. בית משפט קמא התיר למערערת לחזור בה מכפירתה בעובדות, ובהכרעת הדין שניתנה באותו מעמד, הורשעה המערערת לפי הודאתה בכל העובדות הנטענות בכתב האישום.

ה. לפי הוראת בית משפט קמא, הוגש תסקיר שירות המבחן מיום 9.4.2013, ממנו עולה כי המערערת, העובדת בתפקיד מורה, היא אם לתאומים כבני 11 ומגדלת אותם בגפה בהיותה גרושה.

המערערת נוטלת, לפי האמור בתסקיר, אחריות לעבירה בה הורשעה ומביעה צער וחרטה על כך, אם כי ניכר שהיא מתקשה להתחבר רגשית לאירוע המפורט בכתב האישום, ומשתמשת במנגנוני הגנה שונים כדוגמת רציונליזציה והשלכה. לדברי המערערת, היא עצרה לאחר התאונה במטרה להגיש עזרה, אך לאחר שראתה התקהלות גדולה של אנשים, פחדה שיפגעו בה, עזבה את המקום, ופנתה לתחנת המשטרה על מנת לדווח על התאונה. המערערת ציינה בפני שירות המבחן כי היא מבינה שהתנהלותה הייתה שגויה, וכי כיום, מתוך מחשבה רציונלית, הייתה פועלת אחרת.

ו. נכתב בתסקיר, שלאחר התאונה החלה המערערת לסבול ממצבי ניתוק עד כדי עילפון, והיא חווה מאז התאונה הפרעות שונות העשויות להצביע על היותה במצב פוסט-טראומתי, שייתכן ומוגבר על רקע טראומות קודמות מחייה האישיים. אין למערערת הרשעות בפלילים. עבירות התעבורה שביצעה אינן מן הדרג החמור.

ז. שירות המבחן הפנה את המערערת לקבוצה טיפולית בשירות המיועדת לאנשים שביצעו עבירות תעבורה אשר הסתיימו במות הקרבן. התרשמות שירות המבחן היא שהמערערת מגלה כוחות ויכולות תפקודיים טובים, והיא מנהלת בדרך כלל אורח חיים נורמטיבי ופרודוקטיבי. למערערת כוחות להתמודדות שסייעו לה באירועים קשים שעברה בחייה, ומסייעים לה כיום בהיותה אם חד הורית המתמודדת עם מצב כלכלי מורכב. חרף היותה אישה חזקה ומתפקדת, ניכר כי בשנים האחרונות, מאז ביצוע העבירה, חלה התדרדרות משמעותית במצבה הרגשי של המערערת המשליך גם על תפקודה היום-יומי.

לדעת שירות המבחן שליחת המערערת למאסר בפועל, יותיר את ילדיה הקטינים ללא הורה המטפל בהם, וכן יוביל להחמרה נוספת במצבה הרגשי והנפשי, המורכב ממילא.

מכאן המלצת שירות המבחן בפני בית משפט קמא, להטיל על המערערת עונש מאסר שירוצה בעבודות שירות, לצד צו מבחן למשך שנה, במסגרתו תמשיך בטיפול מרפאתי, וכן בקבוצה טיפולית שבשירות המבחן.

ח. בפני בית משפט קמא טענה המשיבה, שיש להטיל על המערערת עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריה, פסילה בפועל מלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה ממושכת וארוכה, מאסר על תנאי, פסילה על תנאי וקנס.

המשיבה הדגישה בפני בית משפט קמא, שמדובר בעבירה חמורה הבאה לידי ביטוי במעשה אנטי חברתי. הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה הוא ביטחונם ושלומם של ציבור הולכי הרגל (הפקרת המנוח וההימלטות מן המקום). לחובת המערערת 16 הרשעות תעבורה ובהן: מהירות מופרזת, אי ציות לתמרור, שימוש בדרך שלא כחוק, ואי נקיטת אמצעי זהירות.

כמו כן הפנתה המשיבה את בית משפט קמא, לפסיקה לפיה מאסר בעבודות שירות או מאסר קצר מאחורי סורג ובריה, יחטיאו את תכלית הענישה ואת היסודות העומדים בבסיס הנורמה המוסרית והמשפטית של עבירה זו.

בהתייחס למתואר בתסקיר שירות המבחן, טענה המשיבה בפני בית משפט קמא, כי ההגנה על האינטרס הציבורי, מצדיקה הטלת עונש מרתיע, גם כשקיימות נסיבות אישיות קשות.

ט. לעומת זאת, טען הסנגור בפני בית משפט קמא, שיש להתחשב בנסיבות המיוחדות של המקרה. מדובר באחריות מופחתת מאוד של המערערת לעבירת ההפקרה, ואין מחלוקת שהמערערת כלל לא הואשמה באחריות לתאונה ולא באחריות למות המנוח.

סניגורה דאז של המערערת ציין בפני בית משפט קמא, שמדובר בגרושה, אם לשני ילדים שנטלה אחריות על מעשיה, הפנה לאמור בתסקיר בכל הנוגע לנסיבות חייה הקשות של המערערת והוסיף, שהמערערת מנהלת אורח חיים נורמטיבי. אין למערערת עבר פלילי, ועברה התעבורתי קל, דהיינו, אין לחובתה לא תאונות ולא עבירות קשות.

כן הפנה הסנגור לכך, שחלה התדרדרות במצבה הנפשי של המערערת מאז ביצוע העבירה.

המערערת עצמה הביעה בפני בית המשפט קמא חרטה והסבירה, שפחדה מחמת התקהלות האנשים במקום ולכן פנתה מיד למשטרה. המערערת הוסיפה, שהיא מבקשת כי בית המשפט יקל עמה, נוכח נסיבותיה האישיות.

י. בית משפט קמא עמד בגזר דינו על כך שהעבירה של הפקרה לאחר פגיעה, היא עבירה חמורה ביותר, שהמחוקק קבע לצדה עונש מאסר לתקופה ארוכה. ברי, שתכלית הנורמה הפלילית בסעיף 64 א' לפקודת התעבורה, היא להילחם בתופעה הקשה בה נהג פוגע באדם במהלך תאונת דרכים ומפקיר את הנפגע לנפשו מבלי להושיט עזרה או להזעיק את כוחות ההצלה.

י"א. במקביל הוסיף וציין בית משפט קמא, שלמרות חומרת העבירה וחומרת התנהגותה של המערערת, אין להתעלם משיקולים לקולא העומדים לזכותה: התייצבותה בתחנת המשטרה בסמוך לקרות התאונה, הודאתה המיידית, קבלת אחריות על מעשיה, היותה נעדרת עבר פלילי, היותה אמא לשני ילדים ומפרנסת יחידה של משפחתה, הקושי הנפשי ממנו היא סובלת מאז האירוע, והמלצת שירות המבחן שציין את ההשלכות של הטלת עונש מאסר מאחורי סורג ובריאח על המערערת.

בשים לב לכל אלה, גזר בית משפט קמא על המערערת את העונשים, כפי שפירטנו בפתח דברינו. י"ב. מונח בפנינו ערעורה של המערערת המופנה אך ורק לענין פסילתה מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה למשך 60 חודשים.

נטען בערעור, שהמערערת מעולם לא הואשמה באחריות להתרחשות התאונה המצערת. לטעמה, לא נתן בית משפט קמא משקל הולם לנסיבותיה האישיות. פסילת רישיונה לתקופה כה ממושכת מבטא לטענת המערערת, ענישה חמורה יתר על המידה, באשר העונש אינו פרופורציונלי לגבי מקרים חמורים יותר הבאים בשערי בית המשפט.

י"ג. לטעמה של המערערת, עבירת ההפקרה שביצעה המערערת במקרה ספציפי זה, אינה מצויה במדרג הגבוה של עבירות ההפקרה. המערערת לא נמלטה ממקום התאונה, אלא עצרה מיד במקום התאונה, פחדה מאוד מן ההמון, המשיכה בנסיעה של מספר דקות אל בית אחותה, שם התקשרו לכוחות ההצלה, ומיד בהמשך הגיעה המערערת אל תחנת המשטרה, שיתפה פעולה עם החוקרים וסייעה בחקירת האירוע.

נטען בערעור, שאין זה המקרה ה"קלאסי" של העבירות שבסעיף 64 א' (א+ב) של פקודת התעבורה, ומתוך השתלשלות העניינים והתנהגותה של המערערת, לא ניתן לומר שהיא גילתה "זלזול וחוסר התחשבות" בחיי אדם, ושהיא הפקירה "במודע" את המנוח.

י"ד. נטען גם, שבית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לכך שאין לחובת המערערת עבר פלילי, ועברה התעבורתי אינו מכביד. נטען בערעור, שבית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לנסיבות שבעטיין עזבה המערערת את מקום התאונה והגיעה לתחנת המשטרה, דהיינו, החשש מפני ההמון שהתקהל במקום, והפחד שהמתקהלים יתנפלו עליה בהיותה נהגת הרכב המעורב, ויתקפו אותה.

לטעמה של המערערת, אין זה המקרה הקשה והחמור ביותר של עבירת ההפקרה, שהרי מספר דקות לאחר התאונה היא הגיעה לבית אחותה, סיפרה על האירוע וביקשה כי יתקשרו לאמבולנס, ומיד אח"כ נסעה לתחנת המשטרה, כדי לסייע לרשות אכיפת החוק, ולא כדי להימלט.

ט"ו. כמו כן נטען בערעור, שבית משפט קמא לא הביא בחשבון שהמערערת "חוזה" את התאונה יום ולילה, מרבה להתפרץ בבכי, ועקב המצוקה הנפשית שהיא חווה, חלה נסיגה בתפקודה היומיומי. מדובר בבעלת משפחה נורמטיבית המגדלת שני ילדים קטינים בני 11, ללא עזרה מן הגרוש שלה, לא עזרה כלכלית ולא עזרה פיזית, ועליה מוטל הנטל של גידול הילדים, לרבות הסעתם לבית הספר והחזרתם ממנו, עמידה בכל מטלות פרנסת וכלכלת הבית, והגעה למקום עבודתה שבכפר עראבה.

עוד מפנה המערערת לכל האמור בעניינה בתסקיר שירות המבחן.

ט"ז. לטעמה של המערערת, לא הייתה הצדקה בנסיבות המקרה לפסול את רישיון הנהיגה שלה לתקופה כה ממושכת, בשום לב גם לעונשים שנפסקו במקרים דומים, ומכאן העתירה להקל בתקופת פסילת רישיון הנהיגה בפועל. י"ז. בישיבת בית המשפט שהתקיימה בפנינו ביום 21.11.2013, חזר בא-כוחה הנוכחי של המערערת, עו"ד שלומי לוי, על תמצית נימוקי הערעור. בהתייחס לגירסה מה התרחש מיד לאחר אירוע התאונה, התנגדה ב"כ המשיבה לטיעוניו של ב"כ המערערת והפנתה לפרוט' שהתנהל בפני בית משפט קמא ביום 30.4.12, שעה שסנגורה דאז של המערערת, עו"ד תומר בן חמו, הודיע, כי המערערת חוזרת בה מכפירתה, ומודה בעובדות כתב האישום, שלפיהן גם הורשעה.

י"ח. מעיון בדברי הסנגור דאז בפני בית משפט קמא (ביום 30.4.12) עולה כי אמר:

"... הנאשמת עצרה את רכבה זמן קצר אחרי קרות התאונה, ראתה שאנשים רבים התאספו שם, ולכן עצבה את מקום התאונה והתייצבה בתחנת המשטרה במשגב מיד לאחר קרות התאונה, תוך שהיא מודיעה כבר בדרך לתחנה כי היא עומדת להגיע...".

המתמחה מטעם המשיבה הגיב, בישיבת 30.4.12 על דבריו אלה של הסניגור, ואמר:

"... אין חולק שהנאשמת התייצבה בתחנת המשטרה משגב, אך אין תימוכין בחומר הראיות לכך שהנאשמת עצרה במקום התאונה לאחר התאונה ורק לאחר מכן עצבה את המקום...".

י"ט. עולה מכל האמור, שהמערערת הודתה בעובדות כתב האישום. בסעיף 6 של כתב האישום, נאמר מפורשות: "הנאשמת, אשר ידעה שהיא פגעה במנוח, המשיכה בנסיעה רציפה ולא עצרה במקום התאונה, או קרוב לו ככל האפשר...".

לא ניתן, איפוא, לקבל כיום את הטענה כי המערערת עצרה את רכבה זמן קצר אחרי קרות התאונה, כשבעובדות כתב האישום בהן הודתה המערערת, נאמר בדיוק ההיפך.

כ. נוסף, כי הטענה המועלית בערעור, שהמערערת נסעה לבית אחותה ומשם התקשרו לכוחות ההצלה, אף לא הועלתה מפי הסניגור דאז, בשעת הדיון בפני בית ממפט קמא מיום 30.4.12, ואילו לגבי התייצבותה של המערערת בתחנת המשטרה משגב לאחר קרות התאונה, לא הייתה ואין מחלוקת.

כ"א. סנגורה הנוכחי של המערערת, עו"ד שלומי לוי, חזר בפנינו על הטענה לפיה חששה המערערת שתותקף על-ידי ההמון, ולכן עזבה את המקום. כמו כן טען, שלא זה המקרה הקלאסי של בריחה ממקום התאונה או בריחה מפני רשויות האכיפה תוך שיבוש ראיות, וכן הפנה לנסיבותיה האישיות של המערערת, המנהלת אורח חיים נורמטיבי, מגדלת בכוחות עצמה תאומים בני 11, מבלי לקבל דמי מזונות מאביהם, ועול הפרנסה כולו עליה. הסניגור הדגיש, שהמערערת מעולם לא הואשמה באחריות לאירוע התאונה.

כמו כן הגיש הסניגור לעיונו, פסיקה רלוונטית בעבירות הפקרה בהן הוטלו תקופות פסילת רישיון נהיגה בין שנה אחת ועד שלוש שנים.

הסניגור גם הגיש לעיונו דו"ח סוציאלי עדכני (מיום 27.8.13) לגבי המצב המשפחתי והכלכלי של המערערת.

כ"ב. ב"כ המשיבה סמכה לעומת זאת את ידיה על גזר דינו של בית משפט קמא וסברה, שאין כל הצדקה להתערב בו. כל הנסיבות היו בידיעת בית משפט קמא שהביאן בחשבון בהטילו על המערערת ענישה קלה ביותר.

כ"ג. ב"כ המשיבה הדגישה שלא בכדי קבע המחוקק בצד עבירת ההפקרה, עונש מאסר של עד שבע שנות מאסר. המחוקק מצפה, כך נטען, שהמעורב בתאונה ידאג קודם כל לקרבן ואין מקום להקל בעונשה של המערערת בגין טיעון בדבר החשש הערטילאי שההמון המתקהל במקום התאונה, עלול לפגוע בה.

לטעמה של ב"כ המשיבה, הקל בית משפט קמא משמעותית עם המערערת בכך שנמנע מלהטיל עליה מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח כעתירת המשיבה, והן בכך שתקופת המאסר בעבודות שירות - קצרה. לכך הוסיפה ב"כ המשיבה שתקופת המינימום של פסילה במקרה של הפקרה, עומדת על שלוש שנים (למעט בנסיבות מיוחדות שיפורשו בפסק הדין), עיינו בסעיף 40 של פקודת התעבורה.

כ"ד. לאחר שנתנו דעתנו לעובדות כתב האישום שבהן הודתה המערערת ולפיהן הורשעה, לגזר דינו של בית משפט קמא, לכל האמור בתסקיר שירות המבחן, ולרבות הדו"ח הסוציאלי מיום 27.8.13, וכן לטיעונים המפורטים שבערעור ואלה שהועלו בדיון שהתקיים בפנינו ביום 21.11.13, ולפסיקה הרלוונטית אליה הפנו אותנו באי-כוחם של שני הצדדים, החלטנו, לא בלי התלבטות, לקצר במידה מסוימת את תקופת פסילת רשיון הנהיגה של המערערת.

כ"ה. נדגיש, כי העובדות הרלוונטיות מבחינתנו הן כמובן עובדות כתב האישום שבהן הודתה המערערת בישיבת בית משפט קמא מיום 30.4.12, ולפיהן גם הורשעה, דהיינו, שהמערערת המשיכה בנסיעה רציפה, לאחר התאונה, מבלי שעצרה במקום התאונה, או קרוב לו ככל האפשר.

כ"ו. כאמור כבר לעיל, אין וגם לא היתה מחלוקת שהמערערת התייצבה לאחר התאונה בתחנת משטרת משגב, ובית משפט קמא אכן הביא עובדה זו בחשבון לזכות המערערת לצד חומרת עבירת ההפקרה.

כ"ז. בית משפט קמא ציין מפורשות בגזר דינו, שהוא מביא בחשבון שמערערת התייצבה בתחנת המשטרה בסמוך לקרות התאונה, הודתה באופן מיידי, ונטלה אחריות על מעשיה.

בית משפט קמא גם הביא בחשבון שהמערערת נעדרת עבר פלילי, עברה התעבורתי אינו מכביד, היא אמא לתאומים קטינים, מפרנסת יחידה של משפחתה, וסובלת מקושי נפשי מאז קרות האירוע, ולרבות כל אשר מפורט בתסקיר שירות המבחן.

כ"ח. נדגיש, כי למרות שהמערערת אינה נושאת באחריות לעצם אירוע התאונה, לא יכולה להיות מחלוקת על עצם החומרה הטמונה בעבירת ההפקרה:

".... התכלית העיקרית של סעיף 64 א' היא לוודא מצבם של נפגעים, אם יש כאלו:

מטרתו המרכזית של סעיף 64 א' לפקודת התעבורה היא להבטיח מתן עזרה מיידית לנפגע בתאונה על ידי נהג הנמצא במקום, וזאת על מנת לשמור על גופו ועל חייו של הנפגע. ראו והשוו המ' 209/79 סרטני נגד מדינת ישראל, פ"ד ל"ג (3) 521.... בעמ' 522....

בנוסף, מכוונת ההוראה למנוע מנהג ברכב מלהתחמק מאחריותו לתאונה על סמך השערות כי איננו אשם בה או כי איש לא נפגע, וכן להקל על יכולתן של רשויות אכיפת החוק לברר כיצד נגרמה תאונה שבה נפגע אדם, ומי אחראי לה....

ברי איפוא, כי אין די בעצירה קינטית. העיקר, כפי שנקבע, הוא במטרת העצירה ולא עצם העצירה במובנה הטכני" (רע"פ 10212/04, ממן נגד מדינת ישראל, פ"ד נ"ט (4) 210).

כ"ח. בנוסף, אנו מפנים גם לדבריו של כב' השופט א. רובינשטיין ב-רע"פ 6988/12 אורי ראובן נגד מדינת ישראל (מיום 27.9.12), פסקה י"א:

"חיי האדם הם ערך עליון שיש לכבד, ועליו על בתי המשפט לגונן. העובדה שהמבקש לא נמצא אחראי לתאונה הקטלנית אינה מורידה מן החומרה שיש לייחס למעשה ההפקרה שכן עצם הושתת היד לזולת בעת מצוקתו, יהיו אשר יהיו הנסיבות, היא מהערכים הבסיסיים ביותר עליהם מושתתת חברה מתוקנת, בוודאי בישראל על מסורתה היהודית והאנושית".

כ"ט. יחד עם זאת, הכלל הידוע בשיטת הענישה הנוהגת אצלנו הוא העקרון של תורת הענישה האינדיבידואלית אשר מביאה בחשבון את נסיבותיו הספציפיות של הנאשם או הנאשמת אשר ביצעו את העבירה, ואת נסיבות ביצועה.

הגם שבית משפט קמא פירט ונימק בגזר דינו נסיבות לקולא אותן הביא בחשבון בעניינה של המערערת, דבר שגם בא לידי ביטוי בכך שלא רק שבית משפט קמא נמנע מלהטיל עליה עונש מאסר לריצוי בפועל מאחורי סורג וברית, אלא גם תקופת המאסר לריצוי בעבודת שירות היא קצרה יחסית (שלושה חודשים) הגענו, לא בלי התלבטות, למסקנה שנוכח נסיבותיה האישיות של המערערת כפי שאלה באו לידי ביטוי בתסקיר שירות המבחן, כמו גם בדו"ח סוציאלי העדכני מיום 27.8.14, עובדת היותה מגדלת בכוחות עצמה את שני ילדיה התאומים בני ה-11, ומפרנסת אותם מעבודתה כמורה (מבלי שאבי הילדים נושא בתשלום דמי מזונות) והקושי שמציבה בפניה פסילת רשיון הנהיגה, הן בנוגע להסעת הילדים לבית הספר והחזרתם ממנו, והן בנוגע להגעתה למקום עבודתה (מסכנין לעראבה), יש מקום לקצר במידה מסויימת את משך תקופת פסילת רשיון הנהיגה בפועל.

ל. נוכח האמור לעיל, אנו מקבלים חלקית את הערעור על גזר הדין במובן זה שאנו מורים שתקופת הפסילה של המערערת מלקבל או להחזיק רשיון נהיגה, תקוצר ותועמד על 40 (ארבעים) חודשים, וזאת במקום התקופה שנקבעה בגזר דינו של בית משפט קמא.

כל שאר חלקי גזר דינו של בית משפט קמא יעמדו בעינם ללא שינוי.

ניתן היום, ט' טבת תשע"ד, 12 דצמבר 2013, במעמד הנוכחים.